

Vlaanderen
verbeelding werkt

**Vlaamse
overheid**

www.vlaanderen.be

VOEDSELWERVEN IN ACTIE

ACHTERGRONDRAPPORT BIJ 'GO4FOOD - EEN VLAAMSE VOEDSELSTRATEGIE VOOR MORGEN'

Samenstelling

Departement Landbouw en Visserij (Kris Roels, Isabelle Magnus, Tom Van Bogaert, Mart Vanhee, Simon Storms, Evelien Decuypere, Ellen Maertens)

Met tekstuele bijdragen van het Netwerk Voedselbeleid

Verantwoordelijk uitgever

Patricia De Clercq, secretaris-generaal Departement Landbouw en Visserij

Depotnummer

D/2022/3241/314

Lay-out

Vlaamse overheid

Voor meer informatie over het rapport kunt u contact opnemen met de auteur(s). Ons e-mailadres is als volgt samengesteld: VOORNAAM.NAAM@LV.VLAANDEREN.BE. Ons generiek adres is VOEDSEL@LV.VLAANDEREN.BE

U vindt het rapport terug op: <https://lv.vlaanderen.be/nl/beleid/vlaamse-kost-voedselstrategie>

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt:

Departement Landbouw en Visserij (2022) *Voedselwerven in actie. Achtergrondrapport bij 'Go4Food – Een Vlaamse voedselstrategie voor morgen'*, Brussel.

Graag vernemen we het als u naar dit document verwijst in een publicatie. Als u een exemplaar ervan opstuurt, nemen we het op in onze bibliotheek.

Wij doen ons best om alle informatie, webpagina's en downloadbare documenten voor iedereen maximaal toegankelijk te maken. Als u echter toch problemen ondervindt om bepaalde gegevens te raadplegen, willen wij u hier graag bij helpen. U kunt steeds contact met ons opnemen.

9	Actieplan voedselverlies en biomassa-reststromen circulair.....	22
9.1	Waarover gaat deze werf?	22
9.2	Wat is de doelstelling?	22
9.3	Wat zijn de resultaten?	23
9.4	Contactpersonen en -gegevens, website	24
10	Charter lokale voeding	25
10.1	Waarover gaat deze werf?	25
10.2	Wat is de doelstelling?	25
10.3	Wat zijn de resultaten?	25
10.4	Contactpersonen en -gegevens, website	26
11	Lokaal en circulair voedselbeleid.....	27
11.1	Waarover gaat deze werf?	27
11.2	Wat is de doelstelling?	27
11.3	Wat zijn de resultaten?	28
11.4	Contactpersonen en -gegevens, website	28
12	Strategische visie korte keten.....	29
12.1	Waarover gaat deze werf?	29
12.2	Wat is de doelstelling?	29
12.3	Wat zijn de resultaten?	29
12.4	Contactpersonen en -gegevens, website	30
13	Strategisch plan biologische landbouw.....	31
13.1	Waarover gaat deze werf?	31
13.2	Wat is de doelstelling?	31
13.3	Wat zijn de resultaten?	31
13.4	Contactpersonen en -gegevens, website	31

Werven	Trekkers	Status
Geïntegreerde onderzoeksagenda (Fit4Food 2030 Policy Lab)	Departement Economie, Wetenschap en Innovatie, Departement Landbouw en Visserij	Afgerond
Integratie milieuverantwoorde voeding in voedingsdriehoek	Departement Omgeving, Agentschap Zorg en Gezondheid, Vlaams Instituut Gezond Leven	Afgerond
Geïntegreerde schoolaanpak	Departement Omgeving, Agentschap Zorg en Gezondheid, Vlaams Instituut Gezond Leven	In uitvoering
Programma Voedsel+Land+Schap	VLM	In uitvoering
Vlaamse eiwitstrategie	Departement Landbouw en Visserij	In uitvoering
Strategisch plan culinair Vlaanderen & Vlaams Culinair Centrum	Toerisme Vlaanderen	In uitvoering
Werkagenda voedselketen Vlaanderen Circulair	Departement Landbouw en Visserij (& Fevia Vlaanderen), Vlaanderen Circulair	In uitvoering
Voedselomgeving	Departement Omgeving, Agentschap Zorg en Gezondheid, Vlaams Instituut Gezond Leven	In uitvoering
Actieplan voedselverlies en biomassa-reststromen circulair	OVAM, Departement Landbouw en Visserij	In uitvoering
Charter lokale voeding	VLAM	In uitvoering
Lokaal en circulair voedselbeleid	VLM, VVSG	In uitvoering
Strategische visie korte keten	Departement Landbouw en Visserij	In uitvoering
Strategisch plan biologische landbouw	Departement Landbouw en Visserij	In opmaak

Ondanks het feit dat de voedselwerven zich initieel ontwikkelden zonder een gemeenschappelijke (beleids)visie op en agenda voor het voedselsysteem, kwam dit toch naar voren als een belangrijke uitdaging voor de toekomst. De voedselwerven kunnen dan ook beschouwd worden als belangrijke eerste bouwstenen voor de Vlaamse voedselstrategie, die de verschillende werven, beleidskaders en stakeholderinitiatieven met elkaar verbindt en op te vullen hiaten identificeert.

Sommige acties van werven kunnen ook opgenomen worden in voedseldeals uit de Vlaamse voedselstrategie. Voedseldeals zijn ambitieuze en impactvolle hefboomacties, waar diverse actoren in het voedselsysteem bereid zijn om er hun schouders onder te zeten om zo concrete resultaten te kunnen boeken. Zij hebben het potentieel om impact te hebben op meerdere strategische doelstellingen en vullen leemtes die zich voordoen.

1.4 CONTACTPERSONEN EN -GEGEVENS, WEBSITE

Departement Economie, Wetenschap en Innovatie: Liselotte.devos@vlaanderen.be

Departement Landbouw en Visserij: Isabelle.Magnus@lv.vlaanderen.be

[Fit4Food2030: resultaten van het Vlaamse Policy Lab](#)

ecologische dimensie wanneer ze een geïntegreerde gezondheid en duurzaamheidsbenadering nastreven.

2.3 WAT ZIJN DE RESULTATEN?

2.3.1 Stand van zaken eind 2022

De werf werd afgerond in februari 2021 na een traject met experts en stakeholders. Een overzicht van de verschillende stappen, wordt in onderstaande figuur toegelicht.

PROCES ONTWIKKELING VOEDINGSDRIEHOEK

REALISATIES

- [Onderbouwingstekst](#)
- [Onderbouwingstekst \(Engels\)](#)
- [Synthesetekst met aanbevelingen en infographics](#)
- [Synthesetekst \(Frans/Engels\)](#)
- [Materialen](#)
- [Betrokken experts](#)
- [Persbericht](#)

2.4 CONTACTPERSONEN EN -GEGEVENS, WEBSITE

Vlaams Instituut Gezond Leven: loes.neven@gezondleven.be, jolien.jonckheere@gezondleven.be
Agentschap Zorg & Gezondheid: nathalie.stallaert@vlaanderen.be
Departement Omgeving: kristof.rubens@vlaanderen.be

3 GEÏNTEGREERDE SCHOOLAANPAK

3.1 WAAROVER GAAT DEZE WERF?

Vanuit verschillende organisaties en beleidsdomeinen wordt er richting het onderwijs gekeken om (beleids-)doelstellingen rond voeding te kunnen nastreven. Dit houdt in dat deze sector soms overladen wordt met verschillende initiatieven waarbij het overzicht zoek raakt. Scholen kunnen al die initiatieven niet altijd duiden en linken aan opdrachten die er binnen onderwijs zijn.

Vanuit het preventief gezondheidsbeleid wordt aan scholen een geïntegreerde aanpak aanbevolen om losse acties in een samenhangend beleid vorm te geven en een versnipperd aanbod voor scholen tegen te gaan. Vanuit expertise van verschillende partners worden er allerhande ondersteunende instrumenten aan scholen aangeboden. Toch blijken essentiële puzzelstukjes soms te ontbreken om het werk in de scholen te vergemakkelijken, ontbreekt het aan ondersteuning om de aanbevelingen op een geïntegreerde manier in de praktijk om te zetten en om partners samen te brengen. Deze werf wilde hieraan tegemoet komen. De uitgangspunten voor de werf werden uitgewerkt en hiermee wordt er rekening gehouden in een voedseldeal 'Toegang van kinderen en jongeren tot voldoende, gezonde en duurzame voeding garanderen'.

3.2 WAT IS DE DOELSTELLING?

Door overleg, het wegwerken van drempels en zorgen voor ondersteuning het werken aan gezonde, en milieuverantwoorde voeding in en rond scholen vergemakkelijken.

3.3 WAT ZIJN DE RESULTATEN?

Er is regelmatig afstemming en overleg tussen Departement Onderwijs & Vorming, Departement Omgeving, Agentschap Zorg & Gezondheid, Vlaams Instituut Gezond Leven onderling en tussen de Vlaamse overheid en andere stakeholders.

De aanbevelingen rond gezonde en milieuverantwoorde voeding (zie 2 Integratie milieuverantwoorde voeding in voedingsdriehoek) werden doorvertaald naar bestaande materialen en kaders die worden ingezet in het onderwijs.

REALISATIES

- [Leerlijn voeding](#)
- [Nudging materialen gezonde voeding](#)
- [Snack en Chill](#)

- [Voedingsdriehoek en bijhorende materialen \(o.a. richtlijnen, sensibiliseringsmaterialen, informatie\)](#)
- [Voedingsbeleid op school](#) en bijhorende maatregelen per strategie:
  - o [Educatie](#): inspiratiebundels, materialen, waterpas
  - o [Omgevingsinterventies](#): o.a. richtlijnen broodjes, warme maaltijden, dranken en tussendoortjes
  - o [Afspraken en regels](#): o.a. schoolfiche gezonde traktaties
  - o [Zorg en begeleiding](#)
- [Oog voor lekkers](#) (Europees schoolfruit-, melk- en groenteproject) en begeleidende maatregelen zoals de proefkampioen, educatief pakket ‘Lekker Gezond’, enz.
  - o Met dit initiatief willen de Vlaamse overheid en de Europese Unie gezonde voedingsgewoonten promoten bij kleuters, leerlingen van het lager onderwijs en leerlingen van het buitengewoon lager en secundair onderwijs, zowel op school als thuis.
  - o In samenwerking met Departement Landbouw, Departement Onderwijs, Agentschap Zorg & Gezondheid, Vlaams Instituut Gezond Leven, de Logo's en VLAM.
- [Charter voor gezonde, evenwichtige en duurzame schoolmaaltijden](#)
  - o De partners die het charter ondertekenen versterken de verspreiding van de eerder gemaakte richtlijnen.

3.4 CONTACTPERSONEN EN -GEGEVENS, WEBSITE

Departement Onderwijs en Vorming: rita.vandurme@ond.vlaanderen.be,
ruth.lamotte@ond.vlaanderen.be

Vlaams Instituut Gezond Leven: loes.neven@gezondleven.be, jolien.jonckheere@gezondleven.be

Agentschap Zorg & Gezondheid: nathalie.stallaert@vlaanderen.be

Departement Omgeving: kristof.rubens@vlaanderen.be

4 PROGRAMMA VOEDSEL+LAND+SCHAP

4.1 WAAROVER GAAT DEZE WERF?

Een voedsellandschap is een landbouwgebied dat een multifunctionele invulling krijgt. Landbouwers werken onderling samen en met het lokale beleid, lokale maatschappelijke actoren en/of lokale ondernemers om uitdagingen rond de open ruimte aan te pakken: lokale voedselproductie en -verkoop, een mooier landschap, meer biodiversiteit, klimaatmaatregelen, toegankelijkheid van het platteland en bijhorende beleving, productie van hernieuwbare energie, goed bodem- en waterbeheer, enz. Een voedsellandschap creëert dus een economische, ecologische en maatschappelijke meerwaarde in landbouwgebieden.

Het programma Voedsellandschappen kadert binnen het Open Ruimte Platform. Binnen het Open Ruimte Platform wordt via verschillende programma's gewerkt aan gemeenschappelijke uitdagingen in de open ruimte en worden ervaringen uitgewisseld tussen de programma's. Via nieuwe partnerschappen en nieuwe methodes worden de uitdagingen voor de open ruimte actief aangepakt op het terrein en wordt kennis uit bestaande initiatieven gebundeld, uitgewisseld en versterkt.

4.2 WAT IS DE DOELSTELLING?

Veel gemeenten en steden hebben een lokale voedselstrategie opgesteld of plannen dit te doen. Tegelijk zien we heel veel landbouwersinitiatieven opstarten die zich rechtstreeks naar de consument richten. Het initiatief voor een voedsellandschap vertrekt vanuit een samenwerking tussen landbouwers onderling en tussen landbouwers, het lokaal beleid en een maatschappelijk draagvlak.

Voedsellandschappen:

- vrijwaren de open ruimte met een meervoudige ruimtevraag;
- creëren netwerken en verankeren zich in structurele engagementen;
- versterken het agrarisch potentieel door een multifunctioneel programma, gebaseerd op lokale maatschappelijke en ecologische meerwaarden;
- laten een diversiteit aan landbouwtypes en -teelten toe;
- zijn gebiedsgericht en resulteren in een ruimtelijk project met zorg voor landschapsontwikkeling.

De doelstellingen van het programma voedsellandschap zijn:

- Een 'New deal' tussen landbouw(er) en samenleving, met ondersteuning in de transitie naar een meer duurzaam landbouwmodel. Landbouw is altijd al een belangrijke beheerder geweest van de open ruimte en haar (ecosysteem)diensten en blijft dit ook in de toekomst. Om dit beheer voldoende te waarderen en te kunnen behouden zijn samenwerkingen tussen landbouwers, natuurbeheerders, beleid en burgers cruciaal.
- Vrijwaren van landbouwgrond en open ruimte in gebieden met een meervoudige ruimtevraag. Om grond te vrijwaren biedt het juridisch instrument van bestemmingen een nodige maar onvoldoende bescherming. Naast juridische en instrumentele maatregelen kan de maatschappelijke waardering voor een gebied de open ruimte structureel beschermen. Het maatschappelijk belang van voedselproductie en de open ruimte wordt proactief en positief uitgedragen.
- Gebiedsgerichte netwerksamenwerkingen die draagvlak voor voedsellandschappen creëren. Het groeiende maatschappelijk bewustzijn rond uitdagingen als voedsel, bodem, klimaat, biodiversiteit enz. wordt te weinig vertaald naar structurele en maatschappijbrede initiatieven die zich organiseren rond het behoud, beheer en waardering van voedselproductie en open ruimte. Op het terrein bouwen velen vanuit eigen ambitie aan de kiemen van een duurzaam voedsellandschap voor de toekomst, maar ze opereren individueel, binnen een eigen kennisdomein, met beperkte reikwijdte en dus ook impact. Een lerend netwerk verzamelt draagvlak en verbindt actoren voor een gebiedsgerichte uitwerking van het programma.

4.3 WAT ZIJN DE RESULTATEN?

4.3.1 Stand van zaken eind 2022

Begin 2022 verscheen het [Inspiratieboek Voedsellandschap](#). Aan de hand van twee testcases in Zwijndrecht en de kouter Asse-Wemmel bundelt het boek bevindingen en praktische tips. Een stappenplan helpt lokale groepen op weg om aan de slag te gaan met het concept.

In 2022 werden ook 3 webinars georganiseerd voor lokale actoren:

- Voorstelling Inspiratieboek
- Samenwerking tussen landbouwers en burgers
- Landbouwparken, voorbeelden uit het buitenland

4.3.2 Planning en aanpak na 2022

Voedsellandschappen zijn opgenomen als thema in de LEADER-oproep die eind 2022 werd gelanceerd. Veertien Lokale actiegroepen kunnen het thema opnemen in hun werking. In 2023 zal het programmteam nieuwe voedsellandschappen begeleiden. Er komen minstens 2 webinars.

4.4 CONTACTPERSONEN EN -GEGEVENS, WEBSITE

Programmteam bestaat uit: Vlaamse Landmaatschappij (VLM), Departement Landbouw en Visserij, Departement Omgeving, Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), Vlaanderen Circulair, Agentschap Binnenlands Bestuur, Vlaamse Vereniging voor Provincies (VVP), Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), Regionale landschappen.

VLM: Dirk.Vangijseghem@vlm.be, Lotte.celis@vlm.be

[Voedsellandschappen](#)

5 VLAAMSE EIWITSTRATEGIE

5.1 WAAROVER GAAT DEZE WERF?

Het aanbod en de consumptie van eiwitten in Vlaanderen tegen 2030 diversifiëren en verduurzamen. Dat is de centrale doelstelling van de Vlaamse eiwitstrategie, die het Departement Landbouw en Visserij lanceerde, samen met vertegenwoordigers van de agrovoedingsketen, kennisinstellingen en het beleid.

De strategie werkt rond zes strategische thema's: duurzaam diervoeder, duurzame dierlijke productie, meer plantaardige eiwitten, meer nieuwe eiwitten, meer productdiversiteit en duurzame eiwitconsumptie. Via deze Vlaamse eiwitstrategie zetten we met andere woorden in op verschillende types van eiwitbronnen én op verschillende schakels in de keten: van plantaardige tot dierlijke en 'nieuwe' eiwitbronnen, en van producent tot consument. De strategie kwam tot stand via een breed partnerschap (20 partners uit beleid, keten, middenveld en onderzoek¹).

5.2 WAT IS DE DOELSTELLING?

De partners in deze eiwitstrategie willen tegen 2030 een meer duurzame, diverse en toekomstgerichte eiwitvoorziening en consumptie bereiken én de Europese zelfvoorziening in eiwitten verhogen. Zes strategische thema's moeten daarbij helpen: duurzaam diervoeder, duurzame dierlijke productie, meer plantaardige eiwitten, meer nieuwe eiwitten, meer productdiversiteit en duurzame eiwitconsumptie. Aan elk van deze thema's worden vanaf 2023 nog concrete, waar mogelijk kwantificeerbare doelstellingen gekoppeld.

5.3 WAT ZIJN DE RESULTATEN?

5.3.1 **Stand van zaken eind 2022**

Het eerste eiwitactieprogramma dat op 13 december 2022 publiek wordt gemaakt, geeft uitvoering aan de eiwitstrategie 2021-2030. Dit is een eerste set van acties die jaarlijks geactualiseerd en aangevuld wordt in een voortgangsrapportage.

In totaal omvat het actieprogramma 76 acties. Hiervan staan 32 acties volledig op conto van de Vlaamse eiwitstrategie (deze waren er niet geweest zonder de Vlaamse eiwitstrategie): de 19 lopende [projecten 'realisatie eiwitstrategie'](#) en 13 acties uit de [eiwitploegen](#). De overige 44 acties

---

¹ Agentschap Zorg en Gezondheid, Agrolink, Algemeen Boerensyndicaat (ABS), Belgian Feed Association (BFA), Bioforum, Boerenbond, Bond Beter Leefmilieu, Comeos, Departement Economie, Wetenschap en Innovatie, Departement Landbouw en Visserij, Departement Omgeving, Fevia, Flanders' Food, Groene Kring, Innovatiesteunpunt, Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), Unie Belgische Catering (UBC), Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO), Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) en Vlaams Instituut Gezond Leven.

6 STRATEGISCH PLAN CULINAIR VLAANDEREN & VLAAMS CULINAIR CENTRUM

6.1 WAAROVER GAAT DEZE WERF?

Toerisme Vlaanderen zet onze Vlaamse culinaire tradities en innovaties internationaal op de kaart vanuit een vast Vlaams culinair centrum.

Via een Vlaams culinair centrum kan Toerisme Vlaanderen zijn strategische culinaire doelstellingen realiseren. De strategische visie op het thema culinair heeft Toerisme Vlaanderen uitgeschreven in een strategisch plan 'Culinair Vlaanderen'. 'Culinair Vlaanderen' is een van de thema's die opgenomen zijn in de beleidsnota toerisme 2019-2024 van Vlaams minister voor Toerisme, Zuhair Demir.

Met de ontwikkeling van een Vlaams culinair centrum willen we de internationale reputatie van Vlaanderen versterken door het creëren van een plek waar de culinaire community elkaar kan ontmoeten. Het is de ambitie om binnen het centrum ambassadeurs te ontwikkelen, zodat we Vlaanderen als culinaire regio sterker profileren. Internationale bezoekers zullen er in contact komen met lokale ondernemers zoals chefs, bierbrouwers, chocolatiers, sommeliers, lokale producenten. Toerisme Vlaanderen investeert in een kern van de lokale ondernemers, we noemen deze kern het ambassadeurscollectief. Het ambassadeurscollectief is dé culinaire club van Vlaanderen, deze club organiseert zelf of neemt deel aan clubactiviteiten. De club komt samen in het Vlaams culinair centrum.

6.2 WAT IS DE DOELSTELLING?

Het programmadoel is een Vlaams culinair centrum te ontwikkelen dat:

- De internationale culinaire reputatie van Vlaanderen als toeristische bestemming versterkt;
- Rekening houdt met de verwachtingen en noden van de ondernemers, bewoners, bezoekers en plek.

Om het Vlaams culinair centrum te ontwikkelen werd gekozen voor het concept Smaakhaven. De Smaakhaven wordt de thuishaven van culinair Vlaanderen, gevestigd in het iconische Loodswezengebouw in Antwerpen. De Smaakhaven wordt een open huis waar smaakmakers samenkomen om onze culinaire traditie, innovatie en reputatie te versterken en met de wereld te delen.

De Smaakhaven wordt de ontmoetingsplek waar we onze smaakmakers samenbrengen om zich te promoten, van elkaar te leren en samen nieuwe initiatieven op te zetten. Bezoekers uit binnen- en buitenland, bewoners en foodprofessionals zullen hier unieke smaken en innovatieve, duurzame producten en ideeën uit heel Vlaanderen kunnen ontdekken. De Smaakhaven zal ook een stimulerende plek bieden aan de talrijke sterke bestaande lokale foodnetwerken om hun werking te ondersteunen of naar hen door te verwijzen.

6.3 WAT ZIJN DE RESULTATEN?

6.3.1 Stand van zaken eind 2022

Een globaal concept voor de ontwikkeling van de Smaakhaven werd bepaald en afgetoetst bij kernspelers. Op basis van dit concept werd een programma van eisen uitgewerkt.

6.3.2 Planning en aanpak na 2022

Een ontwerpteam zal aangeduid worden om het Loodswezengebouw in Antwerpen te herbestemmen tot volwaardig culinair centrum. Met de lokale bewoners en ondernemers wordt een dialoog voortgezet om de invulling van het culinair centrum verder te bespreken. Toerisme Vlaanderen werkt internationaal samen met een vast collectief van culinaire ambassadeurs.

6.4 CONTACTPERSONEN EN -GEGEVENS, WEBSITE

Toerisme Vlaanderen: Sofie.vandenbossche@toerismevlaanderen.be

[Strategisch plan 'Culinair Vlaanderen'](#)
[Vlaams culinair centrum \(Smaakhaven\)](#)

7.3 WAT ZIJN DE RESULTATEN?

7.3.1 Stand van zaken eind 2022

In 2022 werd de werkgenda gelanceerd en een coördinerende en faciliterende taskforce opgericht. Bij de lancering van de werkgenda werd een oproep gedaan aan alle circulaire doeners om actie te ondernemen. De Taskforce Circulaire Voedselketen heeft eind 2022 prioritaire acties geselecteerd. Deze zullen in 2023 worden opgenomen.

7.4 CONTACTPERSONEN EN -GEGEVENS, WEBSITE

Kernteam werkgenda voedselketen:

Vlaanderen Circulair - Karin Op De Beeck, karin@vlaanderen-circulair.be

Fevia Vlaanderen - Ann Nachtergaele, AN@fevia.be

Departement Landbouw en Visserij - Kris Roels, kris.roels@lv.vlaanderen.be, Simon Storms, simon.storms@lv.vlaanderen.be, Dirk Vervloet – dirk.vervloet@lv.vlaanderen.be

[Werkagenda voedselketen](#)

- Welke verbanden kunnen we leggen tussen de voedselomgeving en het voedingspatroon in Vlaanderen?

We streven naar globale inzichten, maar willen speciaal aandacht schenken aan bepaalde bevolkingsgroepen zoals kinderen, jongeren, ouderen en mensen in kwetsbare situaties.

Deel 2: Hefbomen voor gezonde en milieuverantwoorde voedselomgevingen

Op basis van de inzichten die we ontwikkeld hebben in deel 1, werken we een aanpak uit om werk te maken van gezonde en milieuverantwoorde voedselomgevingen. Hiervoor kijken we naar bestaande hefbomen zoals geïdentificeerd door Vanoutrive & Cant in 2020. Dat gebeurt in samenwerking met experts, actoren uit het voedselsysteem (aanbieders, producenten) en lokale overheden. Die laatste zijn belangrijk om de aanpak uit te testen in de praktijk.

8.3 WAT ZIJN DE RESULTATEN?

8.3.1 **Stand van zaken eind 2022**

REALISATIES

1. Voedselomgevingen in kaart en beeld (2021)

De voedselomgeving wordt in dit onderzoek onderzocht op basis van haar ruimtelijke kenmerken door twee case studies stad Gent en stad Sint-Truiden. Aan de hand van verschillende ruimtelijke indicatoren wordt onderzocht hoe een voedselomgeving zich kan manifesteren in de ruimte oftewel welke impact voedselomgevingen hebben op de ruimtelijke context. Aan de hand van ruimtelijke gezondheids- en milieuindicatoren (in het bijzonder milieu-verantwoord/milieu-impactindicatoren) werden er concrete ruimtelijke interventies geformuleerd en aanbevelingen gedaan om zo gezonde en milieuverantwoorde voedselomgevingen mee vorm te geven. Naast het onderzoek naar de link tussen de voedselomgeving en het consumptiegedrag, wordt in samenspraak met de betrokken lokale overheden onderzocht op welke manier deze ruimtelijke interventies concreet uitvoering kunnen krijgen. Hoe kunnen de aan bod gekomen ruimtelijke interventies concrete én haalbare antwoorden bieden op de hiaten en barrières in de regelgeving?

[Voedselomgevingen in kaart en beeld](#)

2. Naar gezonde voedselomgevingen rond scholen in Vlaanderen

Deze studie bracht, voor het eerst, de evolutie van de voedselomgeving rond scholen in Vlaanderen in kaart tussen 2008 en 2020 aan de hand van verschillende geografische indicatoren. Deze indicatoren werden vervolgens gelinkt aan de gewichtstatus van schoolgaande kinderen en jongeren in Vlaanderen. Daaruit blijkt dat de toename van fastfoodrestaurants en gemakswinkels

9 ACTIEPLAN VOEDSELVERLIES EN BIOMASSARESTSTROMEN CIRCULAIR

9.1 WAAROVER GAAT DEZE WERF?

In de transformatie naar een circulaire economie hebben biomassa- en voedsel(rest)stromen veel te bieden, maar het potentieel wordt vandaag nog onvoldoende benut. Bovendien stellen zich nog heel wat uitdagingen bij het sluiten van de kringloop, zowel op juridisch-beleidsmatig, operationeel, economisch als milieuhygiënisch vlak. Voedselverlies en biomassa(rest)stromen ontstaan in alle fasen van de voedsel- en biomassaketen en raken aan diverse maatschappelijke domeinen. Het beheer ervan behoort tot de bevoegdheid van verschillende beleidsdomeinen en tal van sectoren en stakeholders zijn betrokken. Er is daarom nood aan een allesomvattend plan, dat oplossingen aanreikt en acties uitstippelt die zorgen voor een goed afgestemd beleid.

Het actieplan voedselverlies en biomassareststromen circulair 2021-2025 verscheen in april 2021. Sectororganisaties, onderzoeksinstituten en overheden werkten mee aan de opmaak. Voedsel(rest)stromen zijn een van de drie behandelde kringlopen. Het plan focust op het vermijden van voedselverlies in de keten en de evolutie naar een (meer) circulair voedselsysteem, en zet volop in op ketensamenwerking. Het bouwt verder op de realisaties en uitdagingen van de Ketenroadmap Voedselverlies 2015-2020.

9.2 WAT IS DE DOELSTELLING?

Met dit actieplan formuleert de Vlaamse Regering doelstellingen en actieprogramma's die een duurzaam beheer van voedsel- en biomassa(rest)stromen mogelijk maken. Het plan focust op de preventie van voedselverlies en selectieve inzameling en valorisatie van voedsel- en biomassa(rest)stromen omwille van de nieuwe verplichtingen hierrond in de Europese Kaderrichtlijn afval.

De drie krachtlijnen die centraal staan in dit actieplan, volgen de materialenhiërarchie en het cascadeprincipe. Zij vormen de basis van het beheer van elke kringloop.

- Krachtlijn 1: Meer preventie, minder verlies
- Krachtlijn 2: Beter sorteren en verzamelen
- Krachtlijn 3: Meer hoogwaardige valorisatie

Wat betreft voedsel, streeft de hele keten, van boer tot bord, ernaar om tegen eind 2025 30% van de voedselverliezen te voorkomen, te herverwerken als voedsel of hoogwaardiger te valoriseren ten opzichte van 2015. Schenking van voedseloverschotten via de voedselbank, sociale organisaties enz. blijft belangrijk, maar er komen ook acties rond preventie en valorisatie in de

hele voedselketen. De primaire sector, producentenorganisaties of veilingen, voedingsindustrie, distributie, catering, horeca en consumenten dragen daartoe hun steentje bij. De organische fractie in het restafval van bedrijven en huishoudens moet verminderen en er zal nog meer selectief ingezameld worden. Zo moet de selectieve inzameling van organisch afval ten laatste in 2023 veralgemeend zijn.

9.3 WAT ZIJN DE RESULTATEN?

9.3.1 Stand van zaken eind 2022

De actieprogramma's rond de 'kringloop 1: voedselverlies en voedselreststromen van producent tot en met consument' lopen momenteel.

Preventie en hergebruik

- Samenwerking binnen productketens stimuleren. De focus ligt op verliesstromen waar acties kunnen leiden tot resultaten met een grote impact in de productieketens groenten en fruit, zuivel, brood, aardappelen, vlees en vis.
- Sector specifieke programma's opzetten. Ze moeten bedrijven ertoe aanzetten om voedselverlies op brede schaal in te perken. Het centrale principe is 'Target, Measure, Act', een effectieve aanpak om voedselverlies op organisatie- en/of bedrijfsniveau aan te pakken.
- Vanuit de keten voedselverlies terugdringen bij de consument. Geïntegreerde interventies moeten het risico op voedselverlies zo klein mogelijk maken bij de consument en in de consumptiefase in horeca, catering en retail.
- Sociaal circulair ondernemen opschalen. De focus ligt op de uitbouw van het bestaande distributienetwerk van voedselbanken en regionale distributieplatformen, het opstarten van voedselhubs, en een versterkte samenwerking met de aanbieders en verwerkers van voedseloverschotten voor menselijke consumptie.
- Start-ups rond voedselverlies ondersteunen.
- Lokale besturen ondersteunen in hun lokale regierol rond het voorkomen van voedselverlies.
- Thuiskringlopen stimuleren.

Beter sorteren en inzamelen

- Selectieve inzameling van keuken- en levensmiddelenafval bij bedrijven verbeteren. De focus ligt op informeren over correcte inzameling en sorteerregels, sensibiliseren, stimuleren via een gepaste tarifiering en monitoren. De optimalisatie van de selectieve inzameling van gft-afval bij huishoudens is opgenomen in het Uitvoeringsplan Huishoudelijk afval.

//

Meer hoogwaardige valorisatie

- De circulariteit en duurzaamheid van de recyclagemarkt verhogen. Dit actieprogramma onderscheidt verschillende acties om de circulariteit en de duurzaamheid van de recyclagemarkt te verhogen. De stromen moeten zo zuiver mogelijk zijn om een output met een hogere toegevoegde waarde te kunnen produceren.
- De toegevoegde waarde van de afzetmarkt verhogen. De focus op kwaliteit en circulariteit kan de ontwikkeling van een gedifferentieerde afzetmarkt voor de eindproducten van biologische verwerking stimuleren. Het doel is dat de markt deze recyclaten zal vertrouwen, zodat de afzet verzekerd kan worden.

9.3.2 Planning en aanpak na 2022

Het actieplan loopt nog tot en met 2025 en de acties uit het plan worden uitgevoerd door verschillende stakeholders, bijeengebracht in het platform voedselverlies. De voortgang van de acties wordt opgevolgd in de stuurgroep voedselverlies, die daarover ook rapporteert. De monitoring van voedselverlies wordt voortgezet in navolging van de metingen over de kalenderjaren 2015 en 2017. Eind 2022 lanceerde de Vlaamse overheid samen met de organisaties die inspanningen leveren in de strijd tegen voedselverlies 'De Kostwinners': een versterkte samenwerking tussen alle partners die het actieplan tegen voedselverlies trekken.

9.4 CONTACTPERSONEN EN -GEGEVENS, WEBSITE

OVAM: ann.braekevelt@ovam.be

Departement Landbouw en Visserij: kris.roels@lv.vlaanderen.be

[Actieplan voedselverlies en biomassareststromen circulair 2021-2025](#)

voedselverlies.be

dekostwinners.be

consumeren. De agrovoedingsbedrijven werden voorzien van tips en tricks om lokale voeding nog meer in de kijker te plaatsen.

Het charter draagt bij aan volgende resultaten:

- Lekker van bij ons als platform van 'Voedsel verbindt boer en burger'
- Het aandeel van lokale voeding als eerste keuze verhogen
- Educatie (voedselgeletterdheid) op alle onderwijsniveaus
- Vakmanschap in de kijker
- Informeren en sensibiliseren van de consument, professional en alle andere belanghebbenden
- Ambassadeurschap

10.3.2 Planning en aanpak na 2022

Met een groeiende community in de voedingssector wil VLAM het aandeel van lokale voeding in het voedingspatroon van de Vlaming verder verstevigen. Hierbij wil VLAM inzetten op een geavanceerd B2B-platform op basis van artificiële intelligentie waar voedingsprofessionals elkaar vinden, inspireren en connecteren. Dit zal ertoe leiden dat lokale voeding beter beschikbaar wordt en het aandeel dus vergroot, waardoor de consument bewuster kan kiezen voor lokaal. Op deze manier brengen we de consument dus dichterbij de boer. Ook in 2023 wordt de maand mei uitgeroepen tot de maand van de lokale voeding.

10.4 CONTACTPERSONEN EN -GEGEVENS, WEBSITE

VLAM: Hanne.Reumers@vlam.be

[Charter 'Voedsel verbindt boer en burger'](#)

11 LOKAAL EN CIRCULAIR VOEDSELBELEID

11.1 WAAROVER GAAT DEZE WERF?

Een lokaal voedselbeleid formuleert een coherent antwoord op hedendaagse uitdagingen zoals een eerlijke prijs voor de boeren, lokale productie, gezonde en betaalbare voeding voor iedereen, vrijwaren van de open ruimte, voedselverspilling vermijden, respect voor de bodem en natuur, versterken van de relatie tussen stad en platteland, duurzame ecosystemen, eiwittransitie, kringlooplandbouw, rechtvaardigheid en eerlijkheid, enz. Door de rol van lokale overheden te versterken als actor in het voedselsysteem creëert men draagvlak voor een transitie die inzet op een model waarin landbouw en voedsel verbonden zijn aan economische, maatschappelijke en ecologische waarden.

De transitie naar een succesvol lokaal circulair voedselbeleid moet multi-actor, multidisciplinair en multi-level aanpak worden. Dit vraagt inzet van alle spelers in de voedselketen, van boer tot burger. Een gemeentelijk, stedelijk en regionaal voedselbeleid speelt hierin een belangrijke regierol. Dit is een rol die de EU en internationale instanties o.a. ook ondersteunen. Lokale besturen kunnen via een circulair voedselbeleid hedendaagse uitdagingen aanpakken zoals economische innovatie, lokale werkgelegenheid, een gezonde en duurzame voedselomgeving, sociale samenhang, versterken relatie stad-platteland, enz. Op die manier draagt een lokaal circulair voedselbeleid enerzijds bij aan een geïntegreerd Vlaams voedselbeleid en anderzijds aan meerdere lokale beleidsdoelen die maatschappelijk rendement opbrengen.

Om een versterkende regierol op te nemen, ondersteunt de VVSG lokale besturen bij het voeren van een transversaal en lokaal circulair voedselbeleid. De transversale aanpak is noodzakelijk omdat een lokaal circulair voedselbeleid linken heeft met o.a. de sectorale aanpak van lokale economie, werkgelegenheid, gezonde gemeente, begeleiding van plattelandsgemeenten, circulaire economie, ruimtelijke ordening, enz. De VVSG toont de relevantie voor de verschillende bestuurlijke diensten aan om een draagvlak te creëren binnen een lokaal bestuur. De belangrijkste thema's die het aanspreekpunt hierbij zal opnemen zijn 'ruimte voor voedsel', 'voedselverspilling', 'kortere ketens', 'duurzame voedselaanbestedingen' en 'gezonde en duurzame voeding'.

11.2 WAT IS DE DOELSTELLING?

Met haar werking schakelt de VVSG, in opdracht van de VLM, zich in de volgende punten uit de beleidsnota omgeving in:

- Streven naar een circulair en gezond voedselsysteem
- Een bewarend grondbeleid voor voedselproductie
- Streven naar klimaatadaptieve en circulaire landbouw

////////////////////////////////////

- Het inzetten van gedragsinzichten, nudging
- Een gezond en milieuverantwoord voedingspatroon
- Meer lokale en seizoensgebonden consumptie
- Halvering voedselverlies tegen 2030

11.3 WAT ZIJN DE RESULTATEN?

11.3.1 **Stand van zaken eind 2022**

Lokale besturen worden aangemoedigd de [engagementsverklaring](#) te ondertekenen omdat ze het verbindende belang van voedselbeleid en de cruciale regie- en voorbeeldrol van lokale besturen in een voedselsysteem erkennen.

De resultaten van de voorbije 2 jaar werden gebundeld in een [kookboek voor lokale besturen](#).

11.3.2 **Planning en aanpak na 2022**

De werf loopt verder in de voedseldeal 'Voedselstrategieën op lokaal, regionaal en provinciaal niveau'.

11.4 CONTACTPERSONEN EN -GEGEVENS, WEBSITE

VVSG: Steven.Desair@vvsg.be

VLM: Dirk.Vangijseghem@vlm.be, Lotte.Celis@vlm.be

[Lokale voedselstrategie](#)

landbouwers ondersteuning bieden voor alle aspecten van een goede bedrijfsvoering op het bedrijf. Onder het motto 'meten is weten' behoort daar ook inzicht bij in bedrijfseconomische cijfers bij. Vandaag zijn het ILVO, het steunpunt Korte Keten en het Departement Landbouw en Visserij al gestart met het verzamelen van gegevens om een analyse van de kosten, opbrengsten en andere financiële kengetallen uit te voeren. Er is een grote variatie aan korteketenbedrijven en -afzetkanalen. Op korte termijn willen we een aantal typische korteketensectoren analyseren wat betreft economische resultaten. Dat kan korteketenlandbouwers of zij die willen met starten met korte keten, helpen om weloverwogen keuzes te maken.

MEER KORTE KETEN ROND DE TAFEL: Een belangrijk aspect dat doorheen deze visienota loopt is samenwerking, kennisdeling en overleg tussen verschillende actoren. Via samenwerking kunnen nieuwe afzetvormen ontstaan, kunnen korteketenlandbouwers samen online vermarkten, kunnen logistieke en distributievraagstukken opgelost worden, kunnen wettelijke knelpunten uitgeklaard worden.

De partners van de strategische stuurgroep Korte Keten (Departement Landbouw en Visserij, VLAM, ILVO, Steunpunt korte keten, Boerenbond, ABS, Groene Kring, jong ABS, Bioforum, CSA-Netwerk Vlaanderen en de Korte keten Alliantie) gaan in verschillende werkgroepen verder aan de slag om 'meer Korte Keten op en rond de tafel' te realiseren.

12.4 CONTACTPERSONEN EN -GEGEVENS, WEBSITE

Departement Landbouw en Visserij: Ann.Verspecht@lv.vlaanderen.be

[Korte keten](#)

